

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.012.03.2016
P/16/054

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/054 – Profilaktyka zdrowotna w systemie ochrony zdrowia.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontrolerzy	Leszek Smykowski – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/36/2016 z 07.06.2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Specjalistyczny Szpital im. prof. Alfreda Sokołowskiego w Szczecinie, ul. Alfreda Sokołowskiego 11, kod pocztowy 70-891 Szczecin ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Grodzki, Dyrektor Szpitala od 03.03.1998 r. do 13.06.2016 r.; Marek Sell od 14.06.2016 r. do 23.06.2016 r.; Magdalena Sojka-Szostak od 24.06.2016 r. ² (dowód: akta kontroli str. 2-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności³.

Szpital w okresie objętym kontrolą⁴ realizował następujące programy zdrowotne:

- 7 programów dotyczących badań profilaktycznych oraz upowszechniania wiedzy medycznej wśród osób zagrożonych zachorowaniem na niektóre schorzenia; koszt tych programów wyniósł 1.629.112,74 zł.
- 3 programy zakupu wysokospecjalistycznych sprzętów medycznych na potrzeby programów profilaktycznych za łączną kwotę 5.054.554,21 zł.

Wśród realizowanych przez Szpital programów nie było programów wczesnego wykrywania raka piersi i raka szyjki macicy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja działań profilaktycznych w ramach programów polityki zdrowotnej Szpitala.

1.1. Realizacja programów wczesnego wykrywania raka piersi i szyjki macicy.

Szpital w okresie 2012-2016 nie realizował programów zdrowotnych: *Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi oraz Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy*, a także nie występował o środki z Narodowego Funduszu Zdrowia⁵ na realizację tych programów.

(dowód: akta kontroli str. 5-17)

¹ Dalej: Szpital.

² Dalej: Dyrektor Szpitala.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Lata 2012-2015 z uwzględnieniem okresów wcześniejszych i 2016 r., jeśli zdarzenia mające w tym czasie miejsce, wpłynęły na ustalony stan faktyczny.

⁵ Dalej: NFZ.

Dyrektor Szpitala wyjaśnił, że przyczyną nieprowadzenia ww. programów w Szpitalu i niewystępowania w latach objętych kontrolą o środki do NFZ na ich realizację było niezatrudnienie przez Szpital specjalistów w tym zakresie oraz nieposiadanie infrastruktury i komórek organizacyjnych specjalizujących się w przedmiotowych obszarach.

(dowód: akta kontroli str. 18-19)

1.2. Realizacja przez Szpital programów zdrowotnych w zakresie wykonywania badań profilaktycznych oraz upowszechniania wiedzy medycznej wśród osób zagrożonych zachorowaniem na niektóre schorzenia.

Szpital realizował 7 poniżej wymienionych programów profilaktycznych:

- W latach 2012-2013 program zdrowotny pn. *Wczesne Wykrywanie Nowotworów Płuc* dla mieszkańców Gminy Miasto Szczecin.

Celem programu było zwiększenie wykrywalności odczynów schorzeń płuc oraz poprawa dostępności do specjalistycznego leczenia chorób nowotworowych płuc, w konsekwencji zmniejszenie kosztów leczenia chorób odczynowych, w tym nowotworów płuc, zmniejszenie śmiertelności z powodu zgonów chorób odczynowych, zwiększenie zainteresowania lokalnej populacji badaniami profilaktycznymi, wzmacnianie potencjału zdrowia mieszkańców gminy.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców Szczecina w wieku 55-65 lat, którzy od co najmniej 20 lat wypalają minimum 1 paczkę papierosów dziennie; w programie udział wzięło 3.500 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 2 lat jego realizacji, środki w wysokości 740 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 500 tys. zł (100% planu) oraz w 2013 r. – 240 tys. zł (100% planu). Program w całości sfinansowała Gmina Miasto Szczecin.

Efektom realizacji programu było przebadanie 3.500 osób, u których wykonano 3.500 badań krwi na oznaczenie poziomu selenu oraz 1.221 badań tomografii komputerowej klatki piersiowej. Wykryto 379 przypadków nieprawidłowych zmian w obrazie tomografii komputerowej klatki piersiowej, co stanowi 10,8% przebadanej populacji.

- W latach 2012-2015 program zdrowotny pn. *Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych - Program badań przesiewowych dla wczesnego wykrywania raka jelita grubego*.

Celem programu było wczesne wykrycie objawów wskazujących na zagrożenie nowotworem jelita grubego, tzn. wychwycenie łagodnych zmian nowotworowych pod postacią polipów (łagodnych gruczolaków), które mogą ulegać złośliwej przemianie w raka jelita grubego. Istotą profilaktycznej kolonoskopii było odnalezienie postaci bezobjawowych i o ile to możliwe, ich usunięcie. Takie postępowanie pozwala zmniejszyć ryzyko zachorowania na raka jelita grubego nawet o 60%-90%.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w wieku 50-65 lat z objawami, takimi jak krwawienie z przewodu pokarmowego, biegunka lub zaparcie, które pojawiło się w ciągu ostatnich kilku miesięcy, a którego przyczyna nie była znana, a także chudnięcie lub anemia bez znanej przyczyny oraz osoby w wieku 40-49 lat bez objawów raka jelita grubego, które miały w rodzinie przynajmniej jednego krewnego pierwszego stopnia (rodzice, rodzeństwo, dzieci), który przebył chorobę nowotworową. W programie udział wzięło 1.500 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 4 lat jego realizacji, środki w łącznej wysokości 696 tys. zł, które wykorzystano w kwocie 621,7 tys. zł, z tego w 2012 r. – 72 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 120 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 54 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 375,7 tys. zł (83,5% planu). Program w całości sfinansowało Ministerstwo Zdrowia.

Efektom realizacji programu było przebadanie 1.435 osób, u których wykonano 1.435 badań kolonoskopowych oraz 476 badań histopatologicznych polipów i 10 badań histopatologicznych z podejrzeniem nowotworu. W grupie przebadanych osób wykryto 467 przypadków polipów jelita grubego. W ramach programu usunięto polipy u 430 osób oraz u 5 pacjentów rozpoznano nowotwór jelita grubego u których poddano dalszemu leczeniu, co stanowi 0,35% przebadanej populacji.

- W latach 2012-2014 program zdrowotny pn. *Profilaktyka przewlekłej obturacyjnej choroby płuc – potrzeba wiedzy i edukacji.*

Celem programu było ograniczenie zachorowań, inwalidztwa i umieralności z powodu przewlekłej obturacyjnej choroby płuc.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w wieku 40-65 lat. W programie udział wzięło 900 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 3 lat jego realizacji, środki dotacji w łącznej wysokości 14 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 6 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 3 tys. zł (100% planu) oraz w 2014 r. – 5 tys. zł (100% planu). Łącznie na realizację tego programu wydano 14,1 tys. zł, z tego 14 tys. zł stanowiły dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 0,1 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu było objęcie nim 900 pacjentów szpitala chorych na POCHP (przeprowadzenie z nimi pogadarek edukacyjnych), zaprojektowano i wydrukowano poradnik dla chorych (22.000 szt.), zakupiono do szpitala sprzęt medyczny i materiały biurowe do obsługi programu, zorganizowano test sprawdzający wiedzę pielęgniarek pracujących w Oddziale Gruźlicy i Chorób Płuc.

- W latach 2012-2015 program zdrowotny pn. *Szkoła Astmy.*

Celem programu było zmniejszenie liczby zachorowań i zaostrzeń przebiegu astmy oskrzelowej, zmniejszenie liczby hospitalizacji z powodu astmy oskrzelowej, poprawa jakości życia chorych z astmą.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego powyżej 16 roku życia. W programie udział wzięło 1.400 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 4 lat jego realizacji, środki dotacji w łącznej wysokości 78,5 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 27 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 18 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 18,5 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 15 tys. zł (100% planu). Łącznie na realizację tego programu wydano 79 tys. zł, z tego 78,5 tys. zł stanowiły dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 0,5 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu było przeprowadzenie 21 szkoleń dotyczących profilaktyki, leczenia i samokontroli przebiegu astmy oskrzelowej, w których uczestniczyło 1.410 osób, zaprojektowanie i wydrukowanie ulotek dla chorych (4.000 szt.), rozpowszechnianie ulotki wśród pacjentów z astmą oskrzelową oraz prowadzenie rehabilitacji oddechowej u chorych z astmą oskrzelową, a także zakup sprzętu i materiałów biurowych do obsługi programu, wyremontowanie i wyposażenie sali rehabilitacyjnej dla pacjentów chorych na astmę oskrzelową.

- W latach 2012-2015 program zdrowotny pn. *Szkoła Cukrzycy*.

Celem programu było zmniejszenie liczby zachorowań i zaostrzeń przebiegu cukrzycy, zmniejszenie liczby hospitalizacji z powodu cukrzycy, poprawa jakości życia chorych z cukrzycą.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego - pacjentów szpitala i poradni przyszpitalnej dotkniętych cukrzycą oraz osoby nią zagrożone. W programie udział wzięło 8.000 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 4 lat jego realizacji, środki dotacji w łącznej wysokości 108 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 34,5 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 28 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 25,5 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 20 tys. zł (100% planu). Łącznie na realizację tego programu wydano 109,1 tys. zł, z tego 108 tys. zł stanowiły dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 1,1 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu było przeprowadzenie 29 szkoleń, w których wzięło udział 438 pielęgniarek; sfinansowanie kursów dokształcających dla 66 pielęgniarek; zorganizowanie 70 akcji profilaktycznych na terenie województwa, w czasie których zbadano poziom glikemii i wartości ciśnienia tętniczego krwi u 8.503 osób. Ponadto wydano 25.050 szt. ulotek oraz dzienniczeków samokontroli dotyczących profilaktyki cukrzycy oraz zakupiono sprzęt, materiały medyczne i biurowe do obsługi programu.

- W latach 2012-2015 program zdrowotny pn. *Profilaktyka złamań u osób z osteoporozą - potrzeba wiedzy i edukacji*.

Celem programu było zmniejszenie liczby incydentów złamań u osób z rozpoznaną osteoporozą; ocena u osób objętych programem aktualnego stanu zaawansowania choroby kości; prognozowanie skutków tego stanu, czyli wystąpienia złamania w dalszym okresie życia chorego (ryzyko 5-letnie i 10-letnie); redukcja ryzyka upadków i złamań; optymalizacja sprawności chorego i poprawa jakości życia; zapobieganie przedwczesnej śmierci.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego - pacjentów szpitala i poradni przyszpitalnej dotkniętych osteoporozą oraz osoby nią zagrożone. W programie udział wzięło 5.000 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 4 lat jego realizacji, środki dotacji w łącznej wysokości 60,5 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 15 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 21 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 14,5 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 10 tys. zł (100% planu). Łącznie na realizację tego programu wydano 62,4 tys. zł, z tego 60,5 tys. zł stanowiły dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 1,9 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu było przeprowadzenie instruktażu dla 1.950 pacjentów szpitala i ich rodzin oraz 2.619 osób zainteresowanych programem (które nie były pacjentami szpitala) w zakresie dotyczącym prawidłowego postępowania w czasie choroby. Ponadto udzielono porad merytorycznych i praktycznych potrzebnych do funkcjonowania chorego w warunkach domowych; przeprowadzono 6 szkoleń personelu medycznego, w którym wzięło udział 78 pielęgniarek; zaprojektowano i wydrukowano poradnik dla chorych (8.250 szt.) oraz ulotki (10.000 szt.); zakupiono sprzęt rehabilitacyjny i materiały medyczne, książki o tematyce medycznej i materiały do obsługi programu.

- W latach 2012-2014 program zdrowotny pn. *Endoprotezoplastyka – potrzeba wiedzy i edukacji*.

Celem programu było edukacja pacjentów po wszczepieniu endoprotez i ich rodzin, a także zmniejszenie liczby powikłań po tych zabiegach.

Program obejmował grupę docelową mieszkańców województwa zachodniopomorskiego - pacjentów szpitala dotkniętych chorobą zwyrodnieniową stawu biodrowego, kolanowego, skokowego i ramiennego leczonych operacyjnie w szpitalu. W programie udział wzięło 1.400 osób.

Zaplanowano na ten program, w okresie 3 lat jego realizacji, środki dotacji w łącznej wysokości 28 tys. zł, które wykorzystano w całości, z tego w 2012 r. – 15 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 5,5 tys. zł (100% planu) oraz w 2014 r. – 7,5 tys. zł (100% planu). Łącznie na realizację tego programu wydano 28,9 tys. zł, z tego 28 tys. zł stanowiły dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 0,9 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektem realizacji programu było przeprowadzenie instruktażu dla 1.387 pacjentów szpitala i ich rodzin w zakresie prawidłowego postępowania podczas choroby; udzielenie porad merytorycznych i praktycznych potrzebnych do funkcjonowania pacjentów w warunkach domowych; przeprowadzenie 9 szkoleń personelu, w którym udział wzięło 140 pielęgniarek; zaprojektowanie i wydanie trzech rodzajów poradników dla chorych (łącznie 6.000 szt.), które rozdano 386 pacjentom; zakupienie sprzętu rehabilitacyjnego oraz materiałów biurowych do obsługi programu.

(dowód: akta kontroli str. 10-17)

1.3. Realizacja przez Szpital programów zdrowotnych w zakresie doposażenia Szpitala w wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny.

Szpital zrealizował niżej wymienione 3 programy zakupu wysokospecjalistycznego sprzętu:

- W latach 2012-2015 program pn. *Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej w zakresie zadania obejmującego zakup wysokospecjalistycznego sprzętu dla ośrodków transplantacyjnych* (w ramach programu wieloletniego na lata 2011-2020).

Celem programu było doposażenie Szpitala w sprzęt do transplantologii.

Zaplanowano na ten program w okresie 4 lat jego realizacji środki Ministerstwa Zdrowia w wysokości 682 tys. zł, które wykorzystano na poziomie: w 2012 r. – 93 tys. zł (97,9% planu), w 2013 r. – 35 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 120 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 401,1 tys. zł (92,8% planu). Łącznie na realizację tego programu wydatkowano 751,3 tys. zł, z tego 649,1 tys. zł stanowiły dotacje Ministerstwa Zdrowia i 102,2 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektem realizacji programu był zakup: kardiomonitora z możliwością inwazyjnego monitorowania układu krążenia i parametrów życiowych (szt. 1), aparatu do pomiaru badań laboratoryjnych (szt. 1), zestawu do endoskopii dróg oddechowych (szt. 1), aparatu ECMO do zewnątrzustrojowej oksygenacji membranowej (szt. 1), aparatury do prowadzenia terapii nerkozastępczej (szt. 2), aparatury do ciągłego inwazyjnego pomiaru rzutu serca (szt. 1), zestawu piły elektrycznej oscylacyjnej do cięcia mostka (szt. 1), pulsoksymetrów (szt. 3), defibrylatora (szt. 1) oraz aparatu EKG (szt. 1).

- W latach 2012-2015 program pn. *Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych - Poprawa standardów leczenia operacyjnego i skojarzonego raka płuca - doposażenie i modernizacja klinik i oddziałów torakochirurgii.*

Celem programu było doposażenie Szpitala w sprzęt do torakochirurgii.

Zaplanowano na ten program, w okresie 4 lat jego realizacji, środki Ministerstwa Zdrowia w wysokości 3.384,4 tys. zł, które wykorzystano na poziomie: w 2012 r. – 825 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 750,7 tys. zł (89,7% planu), w 2014 r. – 880,7 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 663,5 tys. zł (78,8% planu).

Ponadto na ten program zaplanowano środki Województwa Zachodniopomorskiego w wysokości 544,8 tys. zł, które wykorzystano na poziomie: w 2012 r. – 140,1 tys. zł (100% planu), w 2013 r. – 147,6 tys. zł (100% planu), w 2014 r. – 156,2 tys. zł (100% planu) oraz w 2015 r. – 100,9 tys. zł (100% planu).

Łącznie na realizację tego programu wydano 4.105,5 tys. zł, z tego 3.119,9 tys. zł stanowiły dotacje Ministerstwa Zdrowia, 544,8 tys. zł dotacje Województwa Zachodniopomorskiego i 440,8 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu był zakup: bronchofiberoskopów anestezjologicznych (szt. 2), bronchofiberoskopu anestezjologicznego z torem wizyjnym (szt. 1), endoultrasonografu EBUS (szt. 1), respiratora (szt. 1), aparatów ECMO do zewnątrzustrojowej oksygenacji membranowej (szt. 3), łóżek OIOM z terapią płucną (szt. 2), cyfrowych zestawów do drenażu opłucnowego (szt. 4), zestawu narzędzi torakochirurgicznych (szt. 1), bronchofiberoskopów z autofluorescencją (szt. 2), aparatu RTG mobilnego cyfrowego (szt. 1), videotorakoskopu (szt. 1), - stołu operacyjnego mobilnego z dwoma blatami (szt. 1), diatermii – aparatu elektrochirurgicznego z możliwością zamykania naczyń z wyposażeniem (szt. 1), respiratora do nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej (szt. 1), bronchofiberoskopu z zestawem sensorów do bronchonawigacji (szt. 1), Jet Ventilation z nawilżaniem – urządzenia do monitorowania funkcji życiowych (szt. 1), videogastroskopu (szt. 1), toru wizyjnego (szt. 1), zestawu narzędzi operacyjnych (szt. 1), noża harmonicznego (szt. 1), diagnostycznej stacji radiologicznej (szt. 1), ultrasonografu przenośnego – aparatu USG mobilnego (szt. 1), monitora do pomiarów hemodynamicznych metodą termodylucji przezpłucnej ze stojakiem do mocowania (szt. 1), czujników Flo Trac (50 szt.) i Volume View (20 szt.), echoendoskopu z cyfrową głowicą sektorową EBUS, procesora USG, procesora video do echoendoskopu, wózka do zestawu, medycznego monitora do zestawu (szt. 1), videomediastinoskopu (szt. 1), videotorakoskopu z oprogramowaniem (szt. 1), bronchofiberoskopu z autofluorescencją (szt. 1), aparatu do diatermii argonowej z osprzętem (szt. 1).

- W roku 2013 *Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego na lata 2013-2016 - Zakup średniej klasy aparatów ultrasonograficznych z opcją dopplerowską przeznaczonych do badań naczyń obwodowych.*

Celem programu było doposażenie Szpitala w sprzęt do badań układu sercowo-naczyniowego.

Zaplanowano na ten program, w okresie 1 roku jego realizacji, środki Ministerstwa Zdrowia w wysokości 150 tys. zł, które wykorzystano na poziomie 100% planu. Szpital na realizację tego programu wydatkował 197,8 tys. zł, z tego 150 tys. zł stanowiła dotacja Ministerstwa Zdrowia i 47,8 tys. zł środki własne Szpitala.

Efektom realizacji programu był zakup: aparatu ultrasonograficznego z opcją dopplerowską przeznaczonego do badania naczyń obwodowych (szt. 1).

(dowód: akta kontroli str. 6-10)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 12 lipca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Leszek Smykowski
Specjalista kontroli państwowej.

.....
podpis

.....
podpis

⁶ Dz.U. z 2015 r., poz.1096 oraz z 2016 r. poz. 677, zwana dalej ustawą o NIK.